

Başvuru Numarası : 2024/2608
Toplantı Tarihi/Sayısı : 08.04.2025/57
Karar Numarası : 2025/218
Başvuran : E.D.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : 1- Eskişehir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
2- Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın; bulunduğu ceza infaz kurumunda telefonla görüşme hakkının engellenmesi nedeniyle mağduriyete uğradığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. 16/11/2024 tarihinde eşiyile telefonda görüntülü görüşme gerçekleştirdiğini, ancak görüşme hakkı olmayan kişilerle görüşme yaptığı gerekçesiyle 18/11/2024 tarihinden itibaren telefon görüşmelerinin engellendiğini,

b. Hakkında açılan soruşturma tamamlanmadan ve soruşturma konusu suçu işlediği sabit olmadan iletişim hakkının engellenmesinin hak ihlali oluşturduğunu iddia etmektedir.

3. Muhatap Eskişehir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın 16/11/2024 tarihinde saat 13:57'de babası adına kayıtlı telefonda görüntülü görüşme yaptığı esnada ismi tespit edilemeyen farklı bir kişiyle görüşme gerçekleştirdiğinin tespit edildiği, buna ilişkin tutanak tanzim edilerek disiplin soruşturması başlatıldığı,

b. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 23/1/2024 tarihli ve ... sayılı yazısı ile görüşme hakkı olmadığı halde başka kişiler ile görüşme yapan mahpuslar bakımından disiplin soruşturması başlatılması, mahpusun görüşme yaptığı yakınlarının numaralarının disiplin soruşturması süresince sistem üzerinden pasife alınması gerektiği bildirildiği için söz konusu yazı gereğince başvuranın soruşturma süresince telefon görüşmesi yapmasına müsaade edilmediği belirtilmiştir.

4. Muhatap Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Mevcut durumda görüntülü görüşme sisteminin 159 ceza infaz kurumuna entegre edildiği,

b. Görüntülü görüşme sistemi sayesinde görüş için şehir dışından gelen ziyaretçi sayısında azalma olduğu, bu kapsamda personel için iş yükünün azalması, mahpusların ebeveynlerinin maddi külfetten kurtarılmasının mümkün olduğu,

c. Görüntülü görüşme sistemini kullanan mahpusların görüşme hakkı olmadığı kişilerle görüşme yapması durumunda 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama" başlıklı 42'nci maddesinin ikinci fıkrasının (f) bendi kapsamında "Kurum idaresine bildirilen telefon numarası aracılığıyla ya da teknik müdahale ile başka bir hatta yönlendirme yapmak suretiyle görüşme hakkı olmayan kişilerle görüşmek" hükmü uyarınca disiplin soruşturması başlatılması ve 5275 sayılı Kanun'un "Yönetim tarafından alınabilecek tedbirler" başlıklı 49'uncu maddesi kapsamında disiplin soruşturma süresi boyunca mahpusun görüşme sağladığı telefon hatlarının pasife alınması gerektiği belirtilmiştir.

5. Muhatap Kurumun yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından yazılı görüş sunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."

7. Anayasa'nın "Haberleşme hürriyeti" başlıklı 22'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır."

8. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde; "İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak.", (i) bendinde; "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

9. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği (...) yönlerinden incelenir."

10. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak

ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

12. Başvurunun esas incelemesi yapılmadan önce Kurumun, OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması görevi açıklanmalı ve başvuru konusunun bu kapsamda kalıp kalmadığı değerlendirilmelidir.

13. 6701 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde ulusal önleme mekanizması görevinin kapsamı; özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin alıkonuldukları ceza ve tutukevleri, kamplar, bakım merkezleri gibi yerlerde işkence ve kötü muamele vakalarının yaşanmaması amacıyla bu yerlere yönelik izleme, inceleme, denetleme, değerlendirme ve raporlama faaliyeti şeklinde açıklanmıştır.

14. OPCAT'in 19'uncu maddesi uyarınca ulusal önleme mekanizmaları; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile bu kişilere yönelik tutumu düzenli olarak izlemek, sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak ilgililere tavsiyelerde bulunmakla yetkilendirilmiştir.

15. Ulusal önleme mekanizmaları işkence ve kötü muamelenin önlenmesine yönelik proaktif çalışmalar yürütmektedir. Ulusal önleme mekanizması kapsamında alıkonulma yerlerine yapılan ziyaretlerin ana amacı, özgürlüğünden mahrum bırakılanlara yönelik muamele ve alıkonulma koşullarının izlenmesini ve raporlanmasını gerektirmektedir.

16. Başvuru, başvuranın eşiyle yaptığı görüntülü görüşme sebebiyle telefonla görüşme hakkının kısıtlandığı, bunun mevzuata aykırılık teşkil ettiği iddiasına ilişkindir.

17. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin (AİHS) 8'inci maddesine göre; "(1) Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. (2) Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir."

18. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), telefonla haberleşmelerine saygı gösterilmesi haklarının ihlal edildiğine ilişkin önüne gelen bir başvuruyu AİHS'in 8'inci maddesi kapsamında incelemiştir (AİHM, *Nusret Kaya ve Diğerleri/Türkiye*, B. No: 43750/06, 43752/06, 32054/08, 37753/08 ve 60915/08, 22/4/2014). Anayasa Mahkemesi (AYM) de telefonla görüşme hakkının kullandırılmamasına ilişkin önüne gelen bir başvuruyu haberleşme hürriyeti kapsamında incelemiştir (AYM, *F.Ç.*, B. No: 2018/1219, 24/3/2021).

19. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu alanlar dışında genel insan hakları ihlali iddiaları kapsamında Kuruma başvuru inceleme yetkisi verilmemiştir. Dolayısıyla, başvurunun salt alıkonulma yerinden yapılmış olması ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında incelenmesi için yeterli bulunmamaktadır.

20. Yukarıda alıntı yapılan kararlar çerçevesinde, mahpusların ceza infaz kurumundaki görüşmeleri ve bu görüşmelere ilişkin sınırlamaların özel ve aile hayatına saygı hakkı ile haberleşme hürriyeti kapsamında kaldığı, dolayısıyla başvuranın mezkûr iddiasının işkence ve kötü muamele yasağı ihlaline yönelik olmadığı değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, ulusal önleme mekanizması görevi kapsamına girmediği değerlendirilen başvurunun Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar

Hakkında Yönetmelik'in 48'inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ile 67'nci maddeleri uyarınca kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

8/4/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye